

Posudek bakalářské práce Dana Maršálka *Čtení a pozorování „Případu pro začínajícího kata“*

Ve své anotaci Maršálek popisuje svoji bakalářskou jako pokus popsat film *Případ pro začínajícího kata* (1969, Pavel Juráček) z hlediska toho, jakým způsobem naplňuje žánr alegorie, potažmo jeho modernistickou subžánrovou variantu, jejím výsledkem má být zachycení specifičnosti daného filmu. Vedle toho Dan Maršálek podle vlastní anotace sleduje další tři cíle 1. Popis kritické recepce filmu a historické popis vznikání filmu, 2. Analýza některých naratologických estetických a filozofických teorií zaměřených na pojem alegorie 3. jejich následné přenesení do oblasti filmu.

Těmto záměrům odpovídá struktura práce a volba základní metodologie. Film *Případ pro začínajícího kata* je specifickou adaptací literárního textu a alegorie, tak jak ji vidí Maršálek, má primárně vyprávěcí povahu, naratologie se potom nabízí jako vhodná cesta. Maršálek pracuje s filmem jako typem sémiotického textu (tím posiluje i svoji naratologickou cestu) a k úvahám o alegorii přidává problematiku mezitextového navazování. Tato teoretická část svědčí o velmi rozsáhlé přípravě, extenzivně se zaobírá nejednoduchými teoriemi a s velkým úsilím se je snaží pochopit. Velmi ji proto oceňuji. Ve svém celku je práce jasně vymezená a má silný koncepční záměr.

Práce je tedy složena ze tří částí, které jsou provázány tak, aby se vzájemně osvětlovaly a vedly ke kýženému hlavnímu cíli, k přesnému popisu filmu. K němu Dan Maršálek směřuje s velkým nasazením a nebojácností a možná tak trochu posedlostí. To nevyklučuje inteligentní rozpravu a inspirativní podněty. Cokoliv bude řečeno v následujících odstavcích by nemělo být vnímáno jako kritika nedostatků, které bakalářskou práci činí nezpůsobitou k obhajobě. Práci je nutno hodnotit kladně, a proto aby nevznikla mýlka, navrhuji hned nyní známku výborně.

To, co bude následovat, patří do žánru oponentského posudku. Spíše se jedná o vnější postřehy, které by mohly třeba v budoucnu napomoci posunout se dále. Konec konců rozprava nad bakalářskou prací je svého druhu odbornou kritickou disputací.

Na počátku práce stojí koncepční rozvaha, že je nutno pojmenovat žánr Juráčkova filmu nebo řekněme jeho „subžánr“; tento klíč „odemyká“ film jako takový a zahajuje jeho interpretaci. Proto se Dan Maršálek tak extenzivně zabývá teorií alegorie v první řadě a roli alegorie v české nové vlně. Alegorii jako žánr pak sleduje jako dynamický proces. Možná spíše bychom měli užít pojem, který volí jedna z jeho teoretických průvodkyň problematikou alegorie Ruth Ronenová, alegorický modus. Takovéto pojetí dává Maršálkovi do rukou nástroj pro zachycení jedinečného filmu, nikoliv jen včlenění do nějaké řady a připíchnutí k němu popisky alegorie. Maršálek není schématický při nakládání se samotným filmem, neuzavírá se do pojmu. Při jeho představování jednotlivých teorií alegorie se dopouští výrazných zjednodušováním. Jednotlivě představené teorie alegorie vypadají poněkud schematicky, čemuž sice rozumím, ale je třeba na tento rys upozornit. Tato schematičnost postihuje u teorií určité rysy, které Maršálek potřebuje pro sebe vypíchnout a konfrontovat. To by tak nevadilo, kdyby touha po řádu a uspořádanosti občas nebránila v hlubším a diferencovanějším rozvažování. Maršálek snadno loučí a odkládá je pro sebe jako nepotřebné i to, co by se při trochu jiném úhlu pohledu mohlo využít. Vznikají tak některá krátká spojení a také se ztrácí, že řada teorií na sebe vnitřně i vnějškově navazuje. Často jsou mnohem podstatnější otázky, než definitivní řešení a pojmenování. Chtěla bych takto upozornit na to, že Maršálkova práce je poněkud svázána posedlostí po jednoznačnosti a pojmové důslednosti. Nejen že se ztrácí samotné otázky, ale argumentace se zanořuje po tzv. teoretické řeči, která nabývá opravdu formu ptydepe. Částečně vzniká tato řeč snahou pevně pojmenovávat, a proto Maršálek volí internacionalizmy – které nemají pro českého čtenáře žádnou etymologii. Ze slov znaků se stávají značky (nesrozumitelné „markry“). To že jim chybí etymologie, že nevíme odkud se vzali a s čím souvisí se vrací zpátky jako teoretický bumerang. Teorie je terorem. Živá slova většinou

umožňují větší hybnost myšlení a také možnost dýchání při čtení a lepší stravitelnost. Přílišné zatížení internacionalismy je ovšem někdy výsledkem špatných překladů.

Dále bych se chtěla zastavit ještě u samotné interpretace Juráčkova filmu, který lze nazvat alegorickým putováním. Maršálek ale neinterpretuje film přímo, spíše předkládá možné nástroje, jak takovou interpretaci najít. Ukazuje na síť upředenu z aluzí, parafrází, citací, mluvících jména atd. Připomíná se J. Swift, Franz Kafka, Juráčkovy vlastní filmy a texty, Alenka v říši divů, J. A. Komenský. Jen bych chtěla doplnit jeden z dalších silných zdrojů – který navíc posiluje jeden mocný rys Juráčkovy alegorie. Při výkladu *Případu pro začínajícího kata* se v ní neobejdeme bez ironie a bachtinovského smíchového obracení světa naruby a přijetí bláznovství. Průvodce hlavního hrdiny není ani Beatrix, ani Vergilius ani Mámení, ale blázen Vyskoč (který je z rodu bláznů středověkého Erasma Rotterdamského) a jméno Vyskoč jednoznačně aluduje Dobrého vojáka Švejka.

Jak jsem však napsala již dříve, moje poznámky nic nemění na tom, že jde o bakalářskou práci, za níž je vidět obrovská námaha, úsilí a demonstruje schopnost koncepčního myšlení. Jen třeba dodat trochu nesnesitelné lehkosti.

Práci tedy hodnotím jako výbornou.

Libuše Heczková